

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΛΕΥΚΑΔΑΣ ΛΕΣΧΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΥ

Στον ωραία και γιορταστική αίθουσα-σάλα του ξενοδοχείου «Ιανός», πραγματοποιήθηκε η συνάντηση της Λέσχης Ανάγνωσης και Στοχασμού του Συνδέσμου Φιλολόγων Λευκάδας, τη Δευτέρα, 7-12-2015. Στη συνάντηση έγινε παρουσίαση του εξαιρετικού βιβλίου του Ιταλού φιλοσόφου, συγγραφέα και ακαδημαϊκού δασκάλου, Νούτσιο Όρντινε, **«Η χρησιμότητα του άχρηστου»**, (μετάφραση: Ανταίος Χρυσσοστομίδης), εκδ. Άγρα, 2015). Το βιβλίο παρουσίασε ο Κώστας Σοφιανός, καθηγητής Πληροφορικής στο Μουσικό Σχολείο Λευκάδας, με περιεκτικό τρόπο και ουσιώδεις επισημάνσεις.

Δεν αληθεύει, ούτε και σε περίοδο κρίσης, πως μόνο ό,τι είναι πηγή κέρδους είναι και χρήσιμο. Στις εμπορευματικές δημοκρατίες μας υπάρχουν κάποιες γνώσεις που έχουν το «στίγμα» των "άχρηστων", οι οποίες στην πραγματικότητα αποκαλύπτουν μια εκπληκτική χρησιμότητα. Στο φλογερό του κείμενο, ο Νούτσιο Όρντινε που το χαρακτηρίζει μανιφέστο, εφιστά την προσοχή μας στη χρησιμότητα του άχρηστου και στην αχρηστία του χρήσιμου. Μέσα από τους στοχασμούς μεγάλων φιλοσόφων (Πλάτων, Αριστοτέλης, Ζουάνγκ-ζι, Πίκο ντέλλα Μιράντολα, Μονταίνιος, Μπρούνο, Καμπανέλλα, Μπέγκον, Καντ, Τοκβίλ, Νιούμαν, Πουανκαρέ, Χάιντεγκερ, Μπατάιγ) και σπουδαιών συγγραφέων (Οβίδιος, Δάντης, Πετράρχης, Βοκκάκιος, Αλμπέρτι, Αριόστο, Μορ, Σαίξπηρ, Θερβάντες, Μίλτον, Λέσσινγκ, Λεοπάρντι, Ουγκό, Γκωτιέ, Ντίκενς, Χέρτσεν, Μπωντλαίρ, Στήβενσον, Οκακούρα Κακούζο, Γκαρθία Λόρκα, Μάρκες, Ιονέσκο, Καλβίνο, Φόστερ Ουώλλας), ο Νούτσιο Όρντινε δείχνει πως η εμμονή της κατοχής και η λατρεία της χρησιμότητας καταλήγουν να στραγγίζουν το ανθρώπινο πνεύμα, αποσταθεροποιώντας και βάζοντας σε κίνδυνο τα σχολεία και τα πανεπιστήμια, την τέχνη και τη δημιουργικότητα, καθώς και θεμελιώδεις αξίες όπως η *dignitas hominis* (η ανθρώπινη αξιοπρέπεια), η αγάπη και η αλήθεια. Ο Άμπρααμ Φλέξνερ, στο συναρπαστικό κείμενό του, που υπάρχει στο τέλος, μας θυμίζει ότι μόνο οι επιστήμες μας διδάσκουν τη χρησιμότητα του άχρηστου. Χωρίς το δωρεάν και το «άχρηστο», πνίγοντας εκείνες τις πολυτέλειες που θεωρούνται περιττές, πολύ δύσκολα ο *homo sapiens* θα καταφέρει να κάνει πιο ανθρώπινη την ανθρωπότητα. (Από την παρουσίαση στο οπισθόφυλλο του βιβλίου)

Μέσα σε μια ατμόσφαιρα αυθεντικής μέθεξης και προβληματισμού αλλά και ουσιαστικής επικοινωνίας συζητήθηκε το πολιτικό –κοινωνικό πλαίσιο που καθορίζει και επιβάλλει τις αξίες του σήμερα, καθώς και την έννοια του χρήσιμου και του άχρηστου: όπου ό,τι το υλικό, χρηστικό, που παράγει κέρδος είναι το χρήσιμο και ό,τι το πνευματικό, που στη γλώσσα της υλικότητας δεν παράγει κέρδος είναι το άχρηστο (π.χ. τα ανθρωπιστικά γράμματα, η ποίηση, η λογοτεχνία γενικότερα, η τέχνη, τα συναισθήματα αλληλεγγύης, η ανθρωπιστική ιδεολογία (κ.λ.π.).

Στη συζήτηση αναλύθηκαν ζητήματα όπως: η σχέση του προσανατολισμού των δυτικών κοινωνιών στη μεγέθυνση της οικονομίας και οι αντιφάσεις και συγκρούσεις με το ανθρώπινο που αυτή παράγει, η δυνατότητα των ανθρώπων να αντιδράσουν, η καλλιέργεια του ανθρώπινου ψυχισμού μέσω της τέχνης, η σχέση

επιστήμης και τέχνης, ο προσανατολισμός των προγραμμάτων σπουδών και οι πιέσεις που ασκούνται από την κοινωνία, ο ρόλος και οι δυνατότητες της τεχνολογίας τόσο για τη μεγέθυνση της οικονομίας όσο και για τη στήριξη κοινωνικών κινημάτων αντίδρασης.

Οι συμμετέχοντες/ουσες-όλη η καλή συντροφιά, εκπροσωπώντας μια ποικιλία επιστημονικών και επαγγελματικών ταυτοτήτων και δημιουργικών δεξιοτήτων και ενδιαφερόντων, έθεσαν προβληματισμούς σχετικά με τις ψυχικές και συναισθηματικές ανάγκες του ανθρώπου, τα όρια και τους στόχους της οικονομίας, τη σημασία της παιδείας και τη συγκρότηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, το ρόλο των δασκάλων και τις υπερβάσεις που μπορεί να πραγματώσει η κοινωνία, για την υπονομευμένη δημοκρατία σήμερα και το πορτρέτο του σύγχρονου, σκιάδη και απαθούς πολίτη.

Και κλείνοντας την τρίωρη συνάντηση, καταλήξαμε στο συμπέρασμα πως τελικά όλοι έχουμε το «άχρηστο» μέσα μας κι αυτό το άχρηστο θα προσπαθήσουμε να το αναδείξουμε σε καταλυτικά χρήσιμο, ανασκάπτοντας το νόημα της ωραίας αχρηστίας κάθε στιγμή της ζωής μας.

Τέλος, αποφασίστηκε, αφού ακούστηκαν διάφορες προτάσεις, το βιβλίο το οποίο θα διαβάσουμε και θα παρουσιάσουμε στην επόμενη συνάντηση, ως συνέχεια του προβληματισμού που αναπτύχθηκε: ο **Φιλοκτήτης του Σοφοκλή**, γιατί θέτει καίρια το ζήτημα του ανθρώπινου –σωματικού και ψυχικού- πόνου, της ασθένειας, και της μοναξιάς και της εγκατάλειψης. Συμπληρωματικά, θα γίνει συζήτηση και πάνω στο πολύ ενδιαφέρον βιβλίο που μόλις κυκλοφόρησε της **Martha C. Nussbaum, Η «ηθική του οίκτου»** (εκδ. Έρασμος, Αθήνα 2015), μια ανθρώπινη διάσταση του δραματικού, που στηρίζεται στην ανάλυση της τραγωδίας του Σοφοκλή «Φιλοκτήτης».

Σας ευχόμαστε χρόνια πολλά, με πολλές «άχρηστες» σκέψεις και πράξεις και γι' αυτές τις μέρες ...

Εκ μέρους του ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΛΕΥΚΑΔΑΣ

Η Πρόεδρος

Δρ. Παρασκευή Κοψιδά-Βρεττού